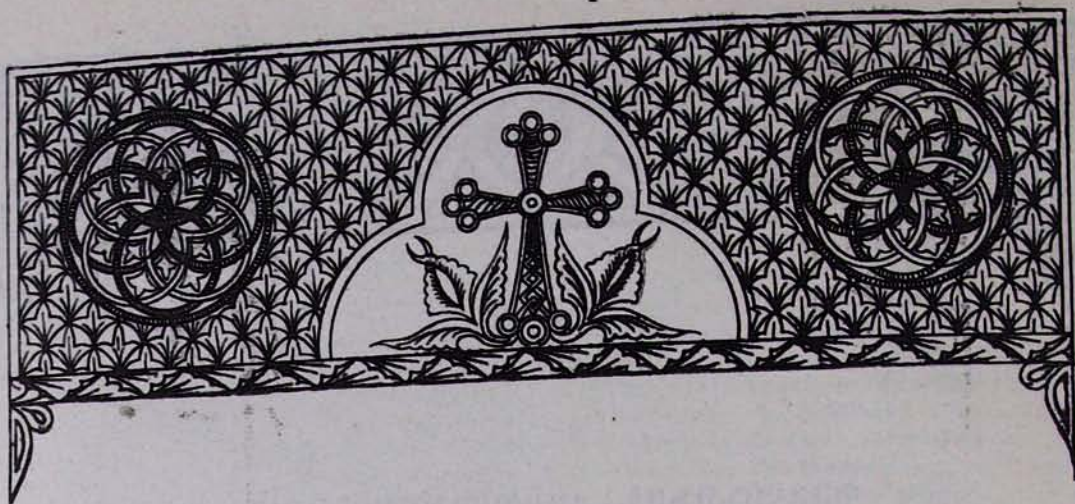

ՆԵՐՔԻՆ ԹԵՄԵՐԻ ՀԱՎԱՏԱՑՅԱԼ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԲՈՂՈՔԸ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՈՏՆՁԳՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՄ

Վեց ամիս է անցել 1957 թվականի դեկտեմբերի 20-ից, Վեհափառ Հայրապետի սրբատառ կոնդակի հրապարակումից, երբ Եկեղեցու և Ազգի առաջ հԱթոռ դատապարտվեցին Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսության անունով գործող Անթիլիասի աթոռակալի՝ էջմիածնական թեմերում կատարած եկեղեցական պառակտիչ տոնձգությունները:

Երկար և հետևողական խաղաղասիրական հորդորներից և միասնության կոչերից, հաշտության առաջարկներից, նույնիսկ հանուն համերաշխության կատարված զիջումներից հետո, Վեհափառ Հայրապետը խորունկ մշտով և ծանր սրտով արձակեց իր պատմական հայրապետական դատավճիռը Անթիլիասի հերձվածի և նրա տխուր դերակատարների մասին: Սպառվեցին բարի կամեցողության, համերաշխության բոլոր կարելիությունները: Կոնդակում կշռված ձևով և պերճախոս փաստերով ցույց էր տրված Անթիլիասի տաճնապի իսկական բնույթն ու դնահատականը:

Վեհափառ Հայրապետի կոնդակը պաշտոնապես կարգացվեց և ջերմորեն ընդունվեց բովանդակ հավատացյալների կողմից՝ մեր բոլոր եկեղեցիներում: Հայ ժողովուրդը, հայ մամուլը, ազգային-եկեղեցական կազմակերպությունները, համաձայն լինելով Հայրապետի դատավճռին, այն որակեցին

ամեն տեղ «արժան և իրա» և իրենց դատապարտության վճռական խոսքն ասացին, անարգանքի սրունին գամելով Անթիլիասի ողբերգության դերակատարներին, որոնք որոշել են քանդել մեր ազգային-եկեղեցական միասնականությունը, միջազգային շուկաների վրա վաճառել ամեն սրբություն:

Վեհափառ Հայրապետը իր պատմական կոնդակով ցույց տվեց, որ Մայր Աթոռը իր ամբողջ կարելին արեց, առաջըր առնելու համար եկեղեցական հերձվածի և պառակտման: Հայ Եկեղեցու այսօրվա տաղնապի ամբողջ պատասխանատվությունը ընկնում է Անթիլիասի ուղեկորույնների և նրանց քաղաքական տերերի վրա:

Սփյուռքի հայ հավատացյալ ժողովուրդի հետ միասին, Անթիլիասի ոտնձգությունների դեմ իր բողոքի արդար ձայնը բարձրացրեց նաև մեր ներքին թեմերի հայ հավատացյալ ժողովուրդը:

Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի որոշումով, մեր ներքին թեմերում պաշտոնապես և հանդիսավոր իրադրության մեջ կարգացվեց Վեհափառ Հայրապետի 1957 թվականի դեկտեմբերի 20 թվակիր սրբատառ կոնդակը ի լուր բարեպաշտ ժողովուրդան: Թեմակալ առաջնորդները, առաջնորդական փոխանորդները հանդես եկան հայրապետական կոնդակի լուսաբանման, նշանակության

մասին բացատրական քարոզներով: Բոլոր թեմերում ինքնաբերական կերպով և հավատացյալների նախաձեռնությամբ կազմակերպվեցին ժողովներ, որտեղ միահամուռ կերպով պաշտպանվեցին Վեհափառ Հայրապետի սրբատառ կոմիտեի ոգին, պատմական նշանակությունը և դատապարտվեցին Անթիլիասն ու նրա ուղեկից մամուլի և մարդկանց ոտնձգություններն ու դավերը, որոնք եկեղեցասիրության կեղծ պիտակի տակ, «հակահամայնավարական պայքարի» շահապաշտ թափանցիկ վարագույրի ներքո, աշխատում ձեռք գրավել Ս. Էջմիածնի թեմերը, պառակտել Սփյուռքի ազգային-եկեղեցական կյանքը, սուր բարձրացնել Ս.

Էջմիածնի և Հայրենիքի դեմ, գլուխ բերելու համար վերջնական խզում Մայր Հայրենիքի և Սփյուռքի հայության միջև:

Հավատացյալների այդ ժողովներն անցան Էջմիածնասիրության, եկեղեցասիրության և հայրենասիրության ջերմ և ինքնաբերական զգացմունքների, դեպի Ս. Էջմիածինը հավատարմության, նվիրման, որդիական անկեղծ և սրտառու սիրո և հպատակության մաղթանքների և ցանկությունների տակ: Այդ ժողովներում միահամուռ հավանություն գտան Անթիլիասի ոտնձգությունները դատապարտող ժողովրդական բանաձևեր, հազարավոր հավատացյալների ստորագրություններով:

ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ ԹԵՄ

Նրեանի Ս. Սարգիս եկեղեցում կայացած Արարատյան թեմի բազմամարդ ժողովում, հանուն Արարատյան թեմի, Անթիլիասի ոտնձգությունների մասին դատապարտության խոսք ասաց Արարատյան Հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդ հոգեշնորհ Տ. Վահան վարդապետ Կալամատարյանը:

«Անթիլիասի հերձվածք, — ասաց Տ. Վահան վարդապետը, — քաղաքական մի կոռակցության կողմից ծրագրված, օտարներից քաջալերված և ուղեկորույս մի շարք

հոգեւորականների միջոցով իրագործված մի ձեռնարկ է, որն իր սուր ծայրով տղզված է Հայ եկեղեցու դեմ, նրա դարավոր ու պատմական կենտրոն Ս. Էջմիածնի դեմ և մեր Հայրենիքի դեմ: Ահա թե ինչու, այսօր հորդորներից հետո, ինչպես նշվել է Վեհափառ Հայրապետի սրբատառ կոմիտեում, ճեղքվածքը փոխանակ փակվելու, ավելի խորանում է և լաճանում: Պետք է ետ մղել այն ձեռքերը, որոնք քանդում են մեր դարավոր եկեղեցին, մեր սուրբ ավանդությունները»:

ՇԻՐԱԿԻ ԹԵՄ

Շիրակի թեմի հավատացյալները, Թեմական խորհուրդը, քահանայից դասը, կենինականի Ս. Աստվածածին եկեղեցում գումարած իրենց 1958 թվականի մարտի 8-ի ժողովում, միաձայն ընդունեցին Անթիլիասի ոտնձգությունները դատապարտող հետևյալ բանաձևը.

«Մենք՝ Շիրակի հայոց Թեմական խորհուրդը, քահանայից դասը և բոլոր հավատացյալները, որ քաջ առ քաջ և սրտատրոփ հետևում ենք սփյուռքահայ եկեղեցական կյանքի ընթացքին, խորապես վշտացած ու վրդովված ենք Անթիլիասի մի խումբ միաբանների եկեղեցավեր և ազգաբանդ գործունեությամբ, որը հետզհետե անարգել ծավալվելով, այսօր վտանգավոր հանգամանք է ստանում, ալեկոծելով սփյուռքահայ ազգային-եկեղեցական ողջ կյանքը:

Միանգամայն դատապարտելի է Անթիլիասի ուղեկորույսների անհեռառես և անպիշտ կեցվածքը Նորին Ս. Օծություն Ամեն

այն Հայոց Վեհափառ Հայրապետ Տ. Տ. Վազգեն Ա Կաթողիկոսի հաշտարար և շինիչ առաջարկների նկատմամբ:

Մենք հայտնում ենք մեր խորին վրդովմունքը և դատապարտում Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսության անուշով գործող Անթիլիասի աթոռակալի անլուր ոտնձգությունները, որով նա փորձում է իր իշխանությունը տարածել Հյուսիսային Ամերիկայի հայոց թեմի մի քանի եկեղեցիների և Սփյուռքի մեր մյուս թեմերի վրա:

Միաժամանակ մենք կոչ ենք անում Մայր Հայրենիքի և ամբողջ աշխարհի ազնիվ ու ճշմարիտ բոլոր հայերին՝ այս րախտորոշ օրերին ի սեր Աստուծո, ի սեր մեր սուրբ հավատի և աստվածակերտ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի, հանուն մեր եկեղեցու և Ազգի միասնության, հանուն մեր եկեղեցու և Ազգի ապագայի, մեկ մարդու պես համախմբվել մեր հավատի հրեղեն սյուն և հավիտենական սրբություն Ս. Էջմիածնի ու նրա արժանավոր Գահակալի շուրջը և թույլ չտալ մեր եկեղեցուց ներս

դեմ, որոնք փառքից կուրացած, մոռցած եկեղեցական ուխտ և կոչում, աշխատում են Սփյուռքում եկեղեցական պառակտում ստեղծել և հայության սիրտը պոկել Ս. Էջմիածնից:

Հայաստանյայց Եկեղեցին հայ ժողովրդի հետ, Ամենայն Հայոց Հայրապետության հովանու ներքո կազմում է մի հոտ և մի հովիվ: Ովքեր վարձկան հովիվներ

նման աշխատում են պառակտել այդ միասնական հոտը, դրանք հայ հոգուց, հայ հավատից դատարկված մարդիկ են: Անհծք նրանց չար գործին»:

Բողոքի նմանօրինակ բանաձևեր ստացվել են նաև Մոսկվայի հայ համայնքից, ինչպես նաև ներքին այլ թեմերի մտավորականներից, հասարակական ծանոթ անձնավորություններից:

ՌՈՒՄԻՆԱՀԱՅ ԹԵՄ

Նորին Ս. Օծովյուն Վեհափառ Հայրապետի անունով Բովսարեստից ստացված Թեմական և Ժողական խորհուրդների, Մշակութային տան խորհրդի և համայն հավատացյալ ժողովրդի անունից մայիս 26 թվակիր բողոքի հեռագրում ասվում էր.

«Բուքրեշի ազգային իշխանությունները և հայ հավատացյալները, ունկնդրելով Ձերդ Ս. Օծովյան կոնդակը Անթիլիասի Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսության անցյալի և ներկա վիճակի մասին, բուռն կրողքեն անթիլիասականներու՝ Հայաստանյայց Եկեղեցվո միասնականությունը խանգարելուն դեմ, նկատելով դիրենք

Հայաստանյայց Եկեղեցվո և հայ ժողովրդի պառակտիչներ: Այս առթիվ վերստին կհայտնենք մեր հավատարմությունն ու սերը հանդեպ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնին և Ձերդ Վեհափառության»:

Հայ ժողովրդի սրտառուչ միասնականություն, արթնամտության և կորովի առաջ կփշվեն ստի, կեղծիքի, դրպարտության բոլոր ամբողջները, կպարտվեն շարության ուժերը և ի վերջո կհաղթանակեն եկեղեցաշեն կանոնը և ազգային առողջ դիտակցությունը:

Ամեն տեղ հայ ժողովրդի սիրտը Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի հետ է:

